

УДК 37.2

Ірина Саух,

*доктор економічних наук,
професор, головний науковий співробітник
відділу економіки та управління закладами середньої освіти
Інституту педагогіки НАПН України,
ORCID ID 0000-0002-3812-6579*

УПРАВЛІНСЬКА КРЕАТИВНІСТЬ ЯК СОЦІАЛЬНО НЕОБХІДНА ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ

Креативна компетентність фахівця з управлінської діяльності, ставши суттєвою ознакою соціального розвитку на рубежі ХХ-ХХІ ст., у нових геополітичних умовах посідає місце ключового поняття сучасного наукового дискурсу, а відтак, цей феномен визначає ставлення особистості керівника до власної професійної діяльності, її результативності та ефективності, можливостей саморозвитку та самовдосконалення. За силою впливу на соціально-економічні процеси сьогодення звернення до ідеології креативної компетентності управлінської діяльності може порівнюватися лише з проривними ідеями наукового менеджменту Ф. Тейлора, Г. Форда, А. Файоля на початку ХХ століття.

Розгляд феномену креативності (від лат. *creatio* – створення)

дозволяє визначити креативність як творчу здібність особистості, готовність до створення принципово нових ідей, які відхиляються від традиційних або прийнятих схем мислення [1]. Креативна компетентність як управлінська проблема увійшла в топ проблем наукових досліджень різних сфер соціуму як загальноновизнана та вкрай актуальна. Відзначимо, що ще не до кінця усвідомленим є реалізований цією ідеєю прорив у розумінні сутності взаємозв'язків та взаємообумовленостей між особистістю (носієм креативної компетентності) та результатом його професійної діяльності. Отже, зазначимо, що оскільки феномен креативної управлінської діяльності постає сутнісною ознакою національної економіки, відповідно він відтворює специфічні форми трансформації інтелектуального потенціалу у домінуючі предиктори/параметри/, прогностичні показники позитивних змін соціально-економічних процесів освітньої системи.

Грунтовні дослідження феномену креативної управлінської діяльності з'являються орієнтовно із середини ХХ століття, а практичне застосування технологій креативного управління в закладі освіти як системного, усвідомленого, цілеспрямованого процесу взагалі знаходиться на початковому етапі. Ба більше, дослідження педагогічної науки у своїй переважній більшості зорієнтовані на майбутніх фахівців різного спрямування щодо:

- 1) розвитку їх креативності як компоненту професійної компетентності;
- 2) формулювання науково-педагогічних підходів до розвитку креативності у професійній підготовці;
- 3) формування креативної особистості в закладі освіти;
- 4) креативних підходів до професійно-педагогічної підготовки;
- 5) педагогічних умов ефективного процесу розвитку креативності;
- 6) обґрунтування структури креативної компетентності і таке ж інше. Не ставлячи під сумнів важливість та необхідність наведених напрямів дослідження в педагогіці, лише акцентуємо увагу на відсутність фундаментальних напрацювань саме в царині проблемного поля концептуалізації формування креативної управлінської компетентності керівника закладу освіти, методології її реалізації та методів діагностики.

З огляду на вищезазначене визначаємо актуальність у сучасних реаліях національно-господарських та суспільно-

політичних процесів теоретичного осмислення парадигми креативної управлінської діяльності, визначення «вихідних пунктів» задля реалізації «подальшого маршруту», а саме: ідентифікацію методів та методик діагностики особистісної креативності керівника закладу освіти, показників його готовності до інноваційної управлінської діяльності. Не безпідставно вважаємо проблемне поле діагностики креативності в управлінській діяльності одним із актуальних та малодосліджених. Підходи до вивчення діагностики – обмежено обговорюються/дискутуються в українському науковому дискурсі.

Діагностика особистісної креативності керівника закладу освіти передбачає визначення/формулювання адекватних науково обґрунтованих підходів, які відображають пізнавальні й мотиваційні характеристики креативної управлінської діяльності у їх єдності. Вкрай важливо прийняти як аксіому необхідність оновлення методологічних засад наукового дослідження діагностики креативної управлінської компетентності, що вимагає якнайповнішого використання потенціалу міждисциплінарного підходу. У зв'язку із цим автор статті «Креативність як складова ефективного управління» Н.Т. Мала зазначає, що «науковці виокремлюють два основні критерії оцінки креативності: за результатами, їх кількістю і значущістю; за здатністю людини відмовлятися від стереотипних способів мислення» [2]. Зазначимо, що в сучасній літературі, на різних тренінгових майданчиках пропонують спрощені підходи до аналізу креативного потенціалу. Зокрема, Центр розвитку кар'єри та неперервної освіти (2018 р.) пропонує тест «Діагностика творчого потенціалу та креативності» [3], у якому діагностуються такі показники креативного потенціалу: допитливість, упевненість у собі, сталість, зорова й слухова пам'ять, прагнення до незалежності, здатність абстрагуватися й зосереджуватися. Цей тест має узагальнений підхід, тобто тут відсутня спрямованість на креативну управлінську діяльність. Щодо цього відомий дослідник креативності Р. Стернберг відзначав залежність її оцінок від навколишнього середовища (з погляду такого аналізу це – «внутрішнє середовище закладу освіти» – І. С.), що

дозволяє, впливаючи на нього, формувати креативність, розвивати її. Як показують дослідження, внутрішнє середовище повинно відрізнитися багатством інформації, вільною атмосферою. Р. Стернберг стверджує [4], що розвиток креативності також залежить від особливостей культури, традицій і цінностей, підтримуваних суспільством. Ми пропонуємо в контексті проблемного поля діагностики креативності керівника закладу освіти актуалізувати феномен «інтелектуальної активності», яка не стимульована зовнішніми чинниками, а зумовлена/спричинена внутрішньою потребою пізнання, створенням нової, невідомої раніше управлінської дії, специфічною/унікальною формою організації управлінської діяльності, прагненням до творчої самореалізації. Інтелектуальну активність у межах сформульованої довгострокової стратегії та встановлених тактичних цілей закладу освіти визначаємо як деяку дельту/зміну величини ефективності дій керівника. Також вважаємо важливим розробку та застосування системи показників/індикаторів для визначення ефективності управлінської діяльності в парадигмі креативістики як найбільш продуктивної, такої, що об'єктивно продемонструє теоретичні аргументи доведення прогресивності, «сучасності» креативного управління, а також надасть точний вимір ефективності та результативності креативного управління керівника закладу освіти, що визначається його внеском у досягнення організаційних цілей.

Список використаних джерел

1. Саух І.В. Креативність як особливий феномен сучасного освітнього процесу. Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу та повоєнного відновлення: збірник тез доповідей / [ред. кол.; голов. ред. – О.М.Топузов]. [Електронне видання] – Київ : Педагогічна думка, 2023. 382 с. С. 270-274. <https://doi.org/10.32405/978-966-644-753-4-2023-378>
2. https://career.vntu.edu.ua/ukr/index.php?option=com_content&view=article&id=785:tekst-diahnostyka-tvorchoho-potentsialu-ta-kreatyvnosti-z-kliuchem&catid=37&itemid=906
3. Мала Н.Т. Креативність як складова ефективного управління. Гілея: науковий вісник. 2011. С. 18–23.

4. Sternberg, R., & Lubart, T. (1995). *Defying the Crowd: Cultivating Creativity in a Culture of Conformity*. Free Press.
<http://psycnet.apa.org/record/1995-97404-000>